

KÜLÖNFÉLÉK.

Szabad szellem Berlinben. Hossbach a porosz fővárosban a Szt. Miklós egyház szabadszellemű lelkésze ez előtt néhány héttel a csakugyan Berlinben levő fényesebb Szt. Jakab egyház lelkészének választatott meg nagy többséggel. Azóban a kisebbségben maradt orthodox töredék a brandenburgi consistoriumnál tiltakozott Hossbach megválasztása ellen és a magas consistorium a választást ennek következtében nem erősítette meg. Erre aztán a szt. Jakab egyház presbyteriuma azzal felelt, hogy egyik ülésében határozatilag kimondotta, hogy Hossbachon kívül más lelkészt nem fogad el s akárkit küldenek, a templomba bé nem ereszt, fizetését folyóvá nem teszi. Dr. Weber, berlini egyetemi tanár pedig nagy szenatiót keltő levelet intézett az ügyben Brückner fősuperintendenshez, melyből közöljük a Hossbach szabad szellemű, unitárius irányát védő részletet:

„Feltétlenül védelmére kelek a Hossbachféle irány hittani, illetőleg egyházi jogosultságának. Mindazon vallások, melyeket én ismerek, eredetileg a szív benső szükségeinek köszönik származásukat, de az idők folyamában a vallásalapítók tanait mellékes külsőségek alá temetik. Így Krisztus tanai is tényleg hovatovább Krisztusról szóló tanokká lettek, s a reformatio nagy ténye éppen abban állt, hogy ez ismét visszatért az új testamentumhoz és az ebben foglalt okmányaihoz Krisztus működésének. Csak hogy az eszmék több kevesebb hullámválása után bekövetkezett ismét a megcsontosulás korszaka, mely az élő életet az egyházban ismét némi részben megölte. Egy ily korszakban élünk ma is és azon iránynak, melyhez Hossbach lyceumi tanár is tartozik, éppen az az érdeme, hogy Krisztus tanait ismét előtérbe helyezi, következésképp ez irány valódi protestáns. Azon unitárius vonás, mely ezen irányon keresztülhuzódik, teljes összhangzatban van magával az evangéliummal is. (Ezt mi huzzuk fel egészen) Az evangélium azon kifejezései, melyek az egyháznak a sz. háromságról felállított hitcikkéhez vezetnek, önmagukban is, de magában ezen hitcikkekben is, a mint az történelmileg kiképződött, egészen másként értendők, mint a miképen azokat mai napság az orthodoxia értelmezi, mely az által, hogy oly nagy súlyt fektet ezen hitcikkeknek általa fonákul értelmezett, dogmatörténetileg helytelen és tényleg a polytheismus határát érintő felfogására, határozott ellentétbe jött korunk miveltségének szellemével“.

Ij. Fretwell János kedves angol hitrokonunk szeptember végén ismét meglepett látogatásával. Idejövetelének célja egyfelől hitrokonai,

másfelől üzleti jellegű volt. A pár nap, melyet körünkben töltött, reánk nézve valódi ünnep volt. Ezt ő meg is érdemelte tőlünk és megérdemli bármikor jön, hogy őt a legnagyobb örömmel és szívélyességgel üdvözljük, mert irántunk való igaz rokonszenve már több alkalommal fényes tényekben nyilvánult. Üzleti céljai ha sikerülnek, Magyarország közgazdaságára igen emelőleg fognak hatni, és ő akkor még több barátot számítandó hazában. Isten segítse őt úgy a magyar unitárius egyház, mint általában a magyar nemzet iránti jó szándékaiban és nemes irányu munkáiban, szívünkben kívánjuk.

Boros György jelenlegi londoni akadémitánk, ki szeptember elején indult jó kívánatainktól kísérve útjára, sept. 22-kén szerencsésen megérkezett a nagy világvárosba. A brit és külföldi unitárius társulat gyűlésébe, mely társulattól a segélypénzt nyeri, múlt hó 17-én vezetett be és szívélyes fogadtatásban részesült.

A vasárnap megünneplése nem pusztán egyházi, hanem komoly társadalmi kérdés. A hol a vasárnap megünneplésével keveset gondolnak, ott a felsőbbség, a törvény iránti tisztelet is fokonyként hanyatlak. Erre nézve érdekes adatokat szolgáltat egy német lap, mely szerint 40 német fegyintézetben levő 18,828 fogoly között 963, tehát mintegy 10% másokon elkövetett súlyos testi sértések vagy ölés miatt tartóztatott le s ezen 963 fogolyból 380, mintegy 40% vétkes tettét vasárnap követte el. Körülbelül $\frac{1}{4}$ -de a fogsággal büntetett erkölcsatlenségeknél, s $\frac{1}{2}$ -de a gyermekgyilkosságoknak vasárnapokra esik. — Mi nem vagyunk elfogultak az innepek iránt, mert az igaz keresztény előtt minden nap szent nap; de mégis aggodalommal látjuk a régi vasárnap iránti tiszteletnek csökkenését itt is ott is. Ez nem bigottság, ez csaknem olyan fontos cultur-kérdés, mint a nevelés.

Művészet és természet. Ha a legfinomabb borotva élet mikroskoppal megvizsgáljuk, azt olyannak látjuk mint egy megiehetősen buta késélt, tele rovatkákktal és csorbaságokkal. Hasonlóan a legkisebb varrózó nem sokat különbözik egy durva vasbottól. Ellenben ha ugyanezen eszközzel egy méhfulánkot vizsgálunk meg, azt mindenütt tökéletesen simának találjuk oly finom hegygyel, hogy alig lehet látni. A legfinomabb csipkeszál nagyító üveg alatt nézve egy durva kötéthez hasonlít, míg a selyembogár által szőtt selyemfonal itt is teljesen sima, fényes és mindenütt egyenlő. A tollal irt legkisebb pont szabálytalanak és szegletesnek tünik fel, ellenben a bogarak szárnyain levő legkisebb pontok tökéletes köralakot mutatnak. Ily tökéletes a természet a művészet tökélyatlenségeivel szemben. Azok a tudósok, a kik azt akarják velünk elhíttetni, hogy a természetnek ezen nagy alkotásai pusztán történetből, véletlenségből származnak, ne vegyék tőlünk rossz neven, ha mi azt állítjuk, hogy a világot magasabb erőnek kell kormányozni s az esélyek tana a legnagyobb esélyatlenség.